



VETERINAAR- JA TOIDUAMET



# Veterinaar- ja Toiduamet

**Anneli Härmson**

Veterinaar- ja Toiduamet

Põllumajandusloomade aretuse ja turukorralduse osakond

Põllumajandusloomade aretuse büroo

01.12.2017



Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda  
The Estonian Chamber of Agriculture and Commerce



## **EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2016/1012,**

tõupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (**tõuaretuse määrus**).

Vastu võetud 8.06.2016, rakendatakse alates 01.11.2018

- Nõukogu 5. märtsi 1990. aasta direktiiv 90/118/EMÜ tõupuhaste tõusigade tõuaretuseks heakskiitmise kohta
- Nõukogu 5. märtsi 1990. aasta direktiiv 90/119/EMÜ tõuaretuses kasutatavate ristandsigade kohta
- Komisjoni 18. juuli 1989. aasta otsus 89/504/EMÜ, milles sätestatakse ristandaretussigade registreid asutavate või pidavate tõuaretusühingute, -organisatsioonide ja eraõiguslike isikute tunnustamise ja järelevalve kriteeriumid
- Komisjoni 18. juuli 1989. aasta otsus 89/505/EMÜ, milles sätestatakse ristandsigade registritesse kandmise kriteeriumid
- Komisjoni 18. juuli 1989. aasta otsus 89/507/EMÜ, milles sätestatakse puhtatõuliste tõusigade ja ristandsigade jõudluse kontrollimise ja geneetilise hindamise meetodid
- Komisjoni 18. juuli 1989. aasta otsus 89/506/EMÜ, milles sätestatakse ristandsigade, nende sperma, munarakkude ja embrüote tunnistused

## **Tõuaretuse määrus (2016/1012)**

### ***Määruse eesmärk***

Määruses puhtatõulisi aretusloomi käsitlevate normide eesmärk peaks olema anda turustamiseks luba kokkulepitud tingimustel, mida kohaldatakse aretusega tegelevate aretusühingute tunnustamiseks ja nende aretusprogrammide heakskiitmiseks.

Määruses sätestatakse kriteeriumid puhtatõuliste aretusloomade kandmiseks tõuraamatu põhiosasse ning nende olemasolu korral põhiosa eri väärtusklassidesse.

Samuti sätestatakse jõudluskontrolli läbiviimise ja geneetilise väärtuse hindamise reeglid ning aretusloomade aretuseks sobivaks tunnistamise reeglid ning põlvnemistunnistuste sisu.

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## ***Määruse eesmärk***

Ristandaretussigu käsitlevate normide eesmärk on anda turustamiseks luba kokkulepitud tingimustel, mida kohaldatakse sigade eri tõugusid, liine või ristandeid haldavate aretusettevõtete tunnustamisele ja nende aretusprogrammide heakskiitmisele.

Määruses sätestatakse ristandaretussigade aretusregistrisse kandmise reeglid. Samuti jõudluskontrolli läbiviimise ja geneetilise väärtuse hindamise reeglid, ristandaretussigade aretuseks sobivaks tunnistamise kriteeriumid ning põlvnemistunnistuste sisu.

Määruses võetakse arvesse ristandaretussigade sektoris valitsevat eriolukorda. Enamikul ristandaretussigade sektoris tegutsevatel eraettevõtetel on suletud tootmissüsteemid ning nad majandavad ise oma sugukarja. Seetõttu tuleks niisugustele ettevõtetele näha ette mitu erandit, eelkõige aretajate osalemise kohta aretusprogrammis ning ristandaretussigade aretusregistrisse kandmise õiguse kohta.

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 1**

### *Reguleerimise ja kohaldamisala*

Määrust kohaldatakse aretusloomadele ja aretusmaterjalile, kui kõnealused loomad või kõnealusest aretusmaterjalist saadud järglased soovitakse kanda tõupuhaste aretusloomadena tõuraamatusse või ristandaretussigadena aretusregistrisse.

Määrust ei kohaldata aretusloomadele ja aretusmaterjalile, kui aretusloomi ja aretusmaterjali soovitakse kasutada pädevate asutuste järelevalve all tehtavateks tehnilisteks või teaduslikeks katseteks.

4. Artikli 9 lõiget 4, artiklit 13, artikli 14 lõikeid 3 ja 4, artikleid 23 ja 24, artikli 28 lõiget 2 ja artikli 36 lõiget 1 ei kohaldata aretusettevõtetenä tunnistatud eraettevõtjatele, kes tegutsevad suletud tootmissüsteemides.

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 2**

### *Mõisted*

aretusühing – aretajate ühing või organisatsioon või avaliku sektori asutus, välja arvatud pädev asutus, mida liikmesriigi pädev asutus tunnustab selleks, et täita aretusühingu poolt peetava või tema poolt loodud tõuraamatusse kantud tõupuhaste aretusloomade aretusprogrammi

aretusettevõtte – aretajate ühing, aretusorganisatsioon, suletud tootmissüsteemis tegutsev eraettevõtja või avaliku sektori asutus, mida tunnustab liikmesriigi pädev asutus selleks, et täita aretusettevõtte poolt peetava või tema poolt loodud aretusregistrisse kantud ristandaretussigade aretusprogrammi;

aretusasutus – kolmanda riigi aretajate ühing või aretusorganisatsioon, eraettevõtja, karjakasvatuse organisatsioon või ametiasutus, mis on selle kolmanda riigi poolt tunnustatud tõupuhaste aretusloomade, s.o veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste või ristandaretussigade tõuaretuse eesmärgil liitu sissetoomiseks

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 2**

### *Mõisted*

suletud tootmissüsteemis tegutsev eraettevõtja – eraettevõtja, kellel on aretusprogramm, milles aretajad ei osale või milles osaleb piiratud arv aretajaid, kes on end selle eraettevõtjaga sidunud, nõustudes eraettevõtjalt vastu võtma ristanaretussigade tarne või nõustudes talle tarnima ristanaretussigu.

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 2**

### *Mõisted*

tõug – loomade populatsioon, mis on piisavalt ühtne selleks, et üks või mitu aretajate rühma peaksid seda sama liigi teistest loomadest eristuvaks ning nad on leppinud kokku, et sellesse populatsiooni kuuluvad loomad kantakse tõuraamatusse, märkides nende loomade teadaolevate eellaste andmed, et taastoota nende pärilikke tunnuseid aretusprogrammi raames reproduktsiooni, vahetamise ja valimise teel

aretusloom – tõupuhas aretusloom või ristandaretussiga



# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 2**

### *Mõisted*

tõupuhas aretusloom – tõuraamatu põhiosasse kantud või sinna kandmiseks sobiv loom;

ristandaretussiga – aretusregistrisse kantud siga, kes on saadud sihipärase ristamise teel või keda kasutatakse sihipäraseks ristamiseks:

- a) ristates erinevasse tõugu või liini kuuluvaid tõupuhtaid aretussigu,
- b) ristates aretussigu, kes ise on saadud erinevate tõugude või liinide ristamise teel, või
- c) ristates punktides a või b osutatud kategooriatesse kuuluvaid sigu omavahel.

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 2**

### *Mõisted*

tõuraamat – a) andmik või andmekogu, mida peab aretusühing ning mis sisaldab põhiosa ja aretusühingu otsusel üht või mitut lisa sama liigi loomade jaoks, kes ei vasta põhiosasse kandmise tingimustele;

b) kui see on asjakohane, mis tahes vastav andmekogu, mida peab aretusasutus;

aretusregister - a) andmik või andmekogu, mida peab aretusettevõtte ja millesse kantakse ristandaretussead koos andmetega nende eellaste kohta;

b) kui see on asjakohane, mis tahes vastav register, mida peab aretusasutus;

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **Artikkel 4**

### *Aretusühingute ja aretusettevõtete tunnustamine*

Tõupuhaste aretusloomade osas võivad aretajate ühingud taotleda pädevalt asutuselt enda tunnustamist aretusühinguna.

Ristandaretussigade osas võivad aretajate ühingud või suletud tootmissüsteemis tegutsevad eraettevõtjad taotleda pädevalt asutuselt enda tunnustamist aretusettevõttena.

Pädev asutus hindab osutatud taotlusi. Ta tunnustab aretusühinguna või aretusettevõttena taotlejat, kes vastab järgmistele nõuetele:

- a) tema peakontor asub sama liikmesriigi territooriumil, kus asub pädev asutus;
- b) ta tõendab taotluses, et vastab I lisa 1. osas esitatud nõuetele seoses oma aretusprogrammiga, mille heakskiitmist ta kavatseb taotleda.

## Tõuaretuse määrus (2016/1012)

### **I LISA**

#### ***Artiklis 4 osutatud aretusühingute ja aretusettevõtete tunnustamise nõuded***

A. Aretajate ühing, aretusorganisatsioon, suletud tootmissüsteemis tegutsev eraettevõtja või avaliku sektori asutus peab:

2. omama piisavalt kvalifitseeritud töötajaid ning asjakohaseid seadmeid ja vahendeid, et täita tõhusalt aretusprogrammi, mille heakskiitmist ta soovib taotleda artikli 8 lõike 3 ja, kui see on kohalduv, artikli 12 kohaselt;

B. Lisaks punktis A osutatud nõuetele,

1. peab aretajate ühing, aretusorganisatsioon või avaliku sektori asutus tegema järgmist:

a) tagama piisava arvu aretajate osalemise kõigis oma aretusprogrammides;

## Tõuaretuse määrus (2016/1012)

### **Artikkel 8**

*Aretusprogrammide heakskiitmine, mida täidavad aretusühingud või aretusettevõtted*

Aretusprogrammil on üks või mitu järgmist eesmärki:

i) tõupuhaste aretusloomade puhul

— tõu parandamine,

— tõu säilitamine,

— uue tõu loomine,

— tõu taastamine,

ii) ristandaretussigade puhul

— tõu, liini või ristandi parandamine,

— uue tõu, liini või ristandi loomine;

Aretusprogrammis kirjeldatakse üksikasjalikult valiku- ja aretuseesmäärke;

Aretusprogramm vastab I lisa 2. osas sätestatud nõuetele

## Tõuaretuse määrus (2016/1012)

### *I lisa 2. osa*

Aretusprogramm peab sisaldama järgmist:

- a) teave programmi eesmärgi kohta, milleks on tõu säilitamine, tõu, liini või ristandi parandamine, uue tõu, liini või ristandi loomine, tõu taastamine või nende kombinatsioon;
- b) aretusprogrammi kuuluvate tõupuhaste aretusloomade puhul tõu nimi või ristandaretussigade puhul tõu, liini või ristandi nimi, et ei tekiks segadust teiste tõugude, liinide või ristandite sarnaste aretusloomadega, kes on kantud muudesse tõuraamatutesse või aretusregistritesse;
- c) tõupuhaste aretusloomade puhul aretusprogrammiga hõlmatud tõu üksikasjalikud omadused, sealhulgas selle põhinäitajad;
- d) ristandaretussigade puhul aretusprogrammiga hõlmatud tõu, liini või ristandi üksikasjalikud omadused;
- e) teave geograafilise piirkonna kohta, kus aretusprogrammi täidetakse või täita soovitakse;

# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## *I lisa 2. osa*

h) aretusprogrammi valiku- ja aretuseesmärgid, sealhulgas teave aretusprogrammi peamiste eesmärkide kohta, ning asjakohasel juhul nende eesmärkidega seotud üksikasjalikud hindamiskriteeriumid, mida kohaldatakse nende eesmärkidega seoses aretusloomade valimisel;

i) uue tõu loomise puhul või tõu taastamise puhul üksikasjalik teave uue tõu loomist või tõu taastamist õigustavate asjaolude kohta;

j) kui aretusprogrammis nõutakse jõudluskontrolli läbiviimist või geneetilise väärtuse hindamist:

I) teave süsteemi kohta, mida kasutatakse jõudluskontrolli tulemuste kogumiseks, registreerimiseks, avaldamiseks ja kasutamiseks;

II) teave aretusloomade geneetilise väärtuse hindamise ja asjakohasel juhul genoomaretusväärtuse hindamise süsteemi kohta;

## Tõuaretuse määrus (2016/1012)

### *I lisa 2. osa*

l) kui aretusühing või aretusettevõtte tellib oma aretusprogrammi haldamisega seotud konkreetseid tehnilisi teenuseid kolmandatelt isikutelt, teave kõnealuste teenuste kohta ning määratud kolmandate isikute nimed ja kontaktandmed;

n) kui aretusettevõtte otsustab anda oma ristandaretussigadele ja nende aretusmaterjalile välja antud põlvnemistunnistustes teavet jõudluskontrolli või geneetilise väärtuse hindamise tulemuste või geneetiliste defektide ja geneetiliste eripärade kohta, teave selle otsuse kohta.



# Tõuaretuse määrus (2016/1012)

## **II LISA 2.OSA**

### *Ristandaretussigade kandmine aretusregistrisse*

Ristandaretussigade kandmine aretusregistrisse Artiklis 23 osutatud tingimused on järgmised:

- a) ristandaretussiga põlvneb vanematest ja vanavanematest, kes on kantud tõuraamatusse või aretusregistrisse;
- b) ristandaretussiga identifitseeritakse pärast sündi kooskõlas sigade puhul kohaldatava loomade identifitseerimist ja registreerimist käsitleva liidu loomatervise alase õigusega ning artikli 8 lõike 3 ja, kui see on kohalduv, artikli 12 kohaselt heaks kiidetud aretusprogrammis sätestatud nõuetega;
- c) ristandaretussiga põlvneb artikli 8 lõike 3 ja, kui see on kohalduv, artikli 12 kohaselt heaks kiidetud aretusprogrammis sätestatud nõuete kohaselt kindlaks tehtud vanematest;
- d) ristandaretusseaga on vajaduse korral kaasas artikli 30 kohaselt välja antud põlvnemistunnistus.

## Tõuaretuse määrus (2016/1012)

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2016/1012**, tõupuhaste aretusloomade, ristanaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (**tõuaretuse määrus**)

Leitav Eurlexist

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1012&rid=1>



VETERINAAR- JA TOIDUAMET

# Aitäh!

Anneli Härmson

[anneli.harmson@vet.agri.ee](mailto:anneli.harmson@vet.agri.ee)